

torej se tiče samó stare robe, ker sme starinar samo s staro šaro barantati.

Postava govori po tolmačenji zbornice samo o ključih, ki naj odpirajo določene ključavnice, a ne o na pol izdelanih ključih, ki se morajo še le spiliti in prirediti, predno se rabijo; vrhu tega je bil zakon izdelan o času, ko se je ključarski obrt posluževal skoro jedino le ročnih sil, a danes je stvar drugačna, ker se je tudi veliki kapital poprijel izdelovanja ključev v posebnih tovarnah.

Ključev naši ključarji uže zdavnej ne izdelujejo več sami, kajti ne zmogli bi velikega števila, ki se danes potrebuje in tudi v ceni bi ne mogli konkurirati s tovarnami, ki prodajajo ključe po 2 do 5 krajcarjev jeden komad! To zmorejo le tovarne, ki delajo z velikimi sredstvi v denarji in mašinah. Ključar kupi potem na pol izdelane ključe pri trgovcu in jih spili in priredi po potrebi; zanj je to velika pripravnost, ker bi sam večinoma ne mogel imeti tolike zaloge jedne ali pa različnih vrst, kakor trgovec, ki dobiva robo iz tovarne. Posebno tam, kjer je treba dela hitro izvršiti, so tovarniški ključki neprecenljive vrednosti za vsacega ključarja.

Zato pa priporoča nižje-avstrijska trgovska in obrtniška zbornica, da se trgovcem še nadalje prepusti prodaja ključev in ključavnic, a tudi dovoli, da sprejemajo naročila za izdelovanje ključev, ako pridejo taka naročila od obrtnikov, ki potrebujejo ključavnice za svoje izdelke. Zelo bi namreč po mnenji zbornice obremenilo razne obrtnike, na pr. mizarje in torbičarje, ko bi morali vsako ključavnico hoditi naročevat k ključarju. Trgovec naj torej sprejema naročila, a izdelati mu mora ključke samo kak ključar, ako jih nima v zalogi.

Graška trgovska in obrtniška zbornica pa se je drugače izrekla, nego nižjeavstrijska. Ona predlaga: Trgovci z železnino naj prodajajo samo ključke, ki so v nedovršeni obliki. Izdelovanje takih ključev, to je pilenje, politiranje, prirejanje v ključavnice, je stvar izključljivo le ključarskega obrta. Izdelovanje ključev po odtiskih, dovrševanje na pol izdelanih ključev in prirejanje ključev v ključavnice smejo trgovci le tedaj izvrševati, ako spolnejo predpise § 14 obrtnega reda, to je, ako imajo sami pravico izvrševati ključarski obrt.

Morebiti o priliki podamo svojim bralcem še druge izjave drugih trgovskih zbornic. Upati je vsekako, da se bode zadeva izdelovanja ključev rešila tako, da ne boče v kvar ključarskemu obrtu.

Obrtnijske raznoterosti.

Trdo gipsasto lepilo dobimo, ako gips namesto z vodo pomešamo z raztopino goluna. Gips se tedaj sicer jako počasi suši, a v 12—16 dneh postane trd kakor kamen.

Ameriški primaž. Iz Amerike prihaja v Evropo na trg nov primaž (Schraubstock), ki se bode gotovo pri nas kmalo udomačil. Podoben je sicer sedanjemu, a v spodnjem delu ima važno spremembo. Spodnji del sestoji namreč od kroglice in otle kape, ki obdaja kroglico. Kroglica se na navadni način privije ali pritrdi na delavsko mizo, kapa s primažem pa se more na vse strani sukati na kroglici. Vsled tega obrnemo

primaž in ž njim dotični kos, katerega obdelujemo, kakor koli hočemo. Zato je delo na takem primažu silno pripravno in urno. Da se kapa trdno oprime kroglice, ima razne vijake, katere privijemo, kadar hočemo kapo in primaž ustaliti.

Novi profili za traverze. Avstrijsko-ogerskih državnih železnic družba prodaja sedaj nove profile za traverze. To so številke 9, 11, 12, 14 in 15; te številke povedo visokost traverze v centimetrih. Novi profili bodo jako dobro došli in to tem bolj, ker se ž njimi dokaj prihrani na materialu. Novi profil št. 15 na pr. tehta 16 kilogramov na 1 meter, stari profil št. 16 pa skoraj 20 kilogramov.

Črtice za sadjarje.

V.

S tem, da smo posejali peške v drevesnico, pa nikakor ni vse opravljeno. Iz take drevesnice mi ne moremo drevesec kar posajati na vrt. Moramo jih poprej presaditi v drugo drevesnico, v kateri jih tudi cepimo. V tej drevesnici moramo posebno gledati na red. Tako drevesnico je razdeliti v več štirivoglatih prostorov, in na vsakem takem prostoru se potem vzgaja druga vrsta. Sadike se sade lepo v vrste. Vrste morajo biti kacih 90 cm druga od druge in drevesca v jedni vrsti po kacih 50 do 60 cm drugo od drugega. Da so vrste lepo ravne, moramo jih z napeto vrvico določiti in zaznamovati. Prav razdeljena drevesnica je lepša videti in se tudi ložja oskrbuje in nadzoruje.

Za presajanje so najboljše jednoletne sadike, le pri kutnah priporoča se presajati dveletne. Luknja naredi se z rovnico ali pa lopato. Luknja more biti toliko velika, da vanjo lahko postavimo rastlino, ne da bi morali vkupe stiskati koreninice. Z jedno roko se rastlino dene v jamo v pravi globokosti, z drugo se pa z rovnico na kratkem ročišči zasuje. Pri suhem vremenu se naredi mešanico iz ilovice, kravjeka in vode, v katero se pomočijo rastlinice s koreninicami, da pri sajenji se koreninice preveč ne posuše.

Ko je jedna vrsta posajena, se luknje in stopinje lepo poravnajo.

Sedaj se pa z vrvico določi nova vrsta. Pazi naj se vselej, da se vrvica dobro napne, ker sicer bodo vrste krive.

Kdor ni doma pridelal sadik in jih kupuje, mora vselej gledati, da dobi dobro blago. Na ceno pri tem ni gledati. Kdor gleda preveč na ceno, ima pozneje le škodo, ker drevesca slabo rasto in morajo dalje časa ostati v drevesnici, predno se morejo presaditi na vrte ali pa prodati. Sadike morajo biti pri korenini precej močne in vsaj 40 cm dolge. Dobre sadike imajo dobro razvite koreninice. Sadike, ki imajo le jedno dolgo korenino, kakor se pogosto vidi pri hruškah, nikakor niso posebno dobre, če tudi so sicer videti jako lepe.

Rastlinicam naj se stranske vejice in trte porežejo in prikrajšajo naj se na 40 cm dolgosti. S tem se doseže,

da bodo potem se v tleh močno razvijale korenine in da izrasto krepke veje iz oces, katera so še ostala. Korenine se rastlinam prirežejo in sicer stranske korenine za tretjino, srednjo pa za polovico. Pri orehih je opomniti, da se ne prikrajšuje, temveč se posade v polni dolgosti. Pač se pa jim prikrajšajo tudi korenine in porežejo stranske vejice.

Za to presajanje je najboljši čas po zimi, ko je že hujši mraz minul ali pa v zgodnji pomladi. Če presajaš jeseni, rad mraz privzdigne zemljo in nasade poškoduje. Le večletne in močnejše šadike se lahko presajajo tudi jeseni.

Kmetijske raznoterosti.

Prijemljenje surovega masla pri pinjenji. Naše gospodinje se večkrat pritožujejo, da se surovo maslo prijema pininega krožnika (kolesa). To prihaja od tod, da se je lesen krožnik navzel tolče. Temu se pa odpomore, če se krožnik vselej dobro umije v gorki vodi, kateri se je pridejalo nekaj sode in potem dobro posuši, najbolje na zraku.

Kako ravnati z jako starim vinom? Prestara vina morejo se s tem popraviti za prodajo, da se jim primeša novega vina. Novo vino, ki se misli primešati, pa mora biti stalno na zraku, to je, ne sme se kaliti.

Odžaganje velicnih vej. Če se imajo drevesu odžagati velike veje, naj se najprej odžagajo kacih 40 cm od debla, da se ne poškoduje deblo, ko veja omahne. Le potem se odžaga ostanek pri deblu. Rana se potem z vrtnim nožem lepo gladko obreže in takoj s kako stvarjo dobro zamaže, da vsled moče drevo ne začne trohneti.

Pene na juhi zmatrajo gospodinje navadno za umazanost in jih posnamejo. V resnici pa ne ravnajo pametno. Te pene so tečna beljakovina, zato naj se hitro, ko pridejo na vrh zopet pomešajo v juho. Juha potem res ni povsem čista, ali je jako tečna, kar je gotovo največje vrednosti.

Poučni in zabavni del.

Ne pozabimo družbe sv. Mohorja.

Malo dni še in končan bo letošnji nabor Mohorjanov. Kakor se otroci zbirajo krog ljubljene matere ter ji v znak hvaležnosti prinašajo darove, prav tako se gnjetemo Slovenci meseca svečana sleharnega leta krog dobrotne matere — krog družbe sv. Mohorja ter ji polagamo v krilo vsakoletne prispevke. 57.703 udje so bili zbrani lani krog nje. Zajasalo nam je srce od veselja, ko nam je došla iz Celovca ponosna novica, da se je dvignil termometer slovenske omike zopet za nekaj stopinj. Kako bode letos? Ali naraste število Mohorjanov ali pade? To je odvisno od blagoslova božjega in od agitacije, ki naj se vname ta mesec družbi v prid po vseh pokrajinah slovenskih. Zlasti letos nam je dolžnost, da se na vso moč pobrigamo zato, da se razširi družba sv. Mohorja.

Dne 13. listopada preteklega leta se je zbrala nemška bojna četa v tako zvanem „Parteitagu“ v Celovcu. Oholim voditeljem nemških in ponemčenih Korošcev še ni dovolj

poteptano slovenstvo v Korotanu, še jih bodejo nekatere postojanke slovenske, ki kakor nepredorni jezovi branijo, da se ne razlije nemška povodenj v poslednjo pogorsko kočo, kjer se še čuje slovenska govorica. Tudi ti jezovi se morajo izpodmleti; prej ne mirujemo, dokler ni Koroška popolnoma nemška — tak bojni klic je odmeval dne 13. listopada v celovškem „Parteitagu“. Tedaj so sklenili, da mora poleg drugih naših naprav pasti tudi družba sv. Mohorja. Opisavali so si jo kot sovražno Avstriji, razširjajočo veleizdajske knjige. Temu podlemu napadu mora odgovoriti ves slovenski narod s tem, da se letos še tesneje oklene svoje neprecenljive družbe sv. Mohorja. Nemški veljaki se hvalijo ven in ven, kako zelo jim je mari omika slovenskega ljudstva. Da je to votla fraza, pokazali so jasno na omenjenem glasovitem zboru, ko so napadli ono družbo, ki je dosedaj največ storila za dušno in telesno blaginjo našega naroda. Ne nemške učilnice, ki so jih nasejali sovražni nam faktorji gori med Slovence ob nemški meji, ne te mučilnice so širiteljice omike med ondotnim ljudstvom, nego družba sv. Mohorja je tista velika omikonosna šola, ki prinaša dragoceni duhovni živež v knjižni obliki tudi tjakaj, kjer ošabni tujec ne privoščiti slovenski mladini pouka v materinem jeziku. Koroški in štajarski rodoljubi naj skušajo letos razprostraniti družbo zlasti po onih župah, kjer se mešata slovenski in nemški živelj.

Veličina, do katere se je vzpela v poslednjem desetletju naša družba sv. Mohorja, dobode letos zunanje vidno znamenje v podobi novega prostornejšega doma. Dobrih 20 let je delovala družba v dosedanjih skromnih prostorih. Ko pa je jelo stopati število udov preko 40.000, ko je naraslo na 50.000 ter se lani tako blizu primaknilo 60. tisočaku, postalo je dosedanje torišče družbi pretesno; trebalo je novih tiskarskih strojev, novih vezišč, novih skladišč ogromni množici knjig in papirja; vzrasla je potreba novega večjega doma. Odstranivši zapreke, ki jih je provzročal celovski magistrat v tej zadevi, zagotovil je neumorno delujoči družbini odbor Slovincem najidejalnejši „Narodni dom“, dom, iz katerega bodo lili leto za letom žarki prosvete v hiše meščanov, ratarjev in delavcev slovenskih. Že preteklo jesen so se dvignili iz tal osnovni obrisi hiše, ki bo, če Bog dá, že letos dozidana in na katere pročelju se bode lesketal pomenljivi, vsakemu Slovincu sveti napis: „Dom družbe sv. Mohorja“. Mnogo bode stal ta dom. Družba bode morala vzeti na posodo kakih 30.000 gld. Kako bi se jej pač prilegli kaki večji darovi, kakeršen je dar zagrebškega kanonika g. Konrada Šnapa, ki je nedavno poslal odboru obveznico za 100 gld., proseč, da ga sprejme med utemeljitelje — ali kako volilo, kakeršno je baš izplačano B. Raičevo v znesku 45 gld. Družbini dom bi se izdatno podprl, če bi se pomnožili dosmrtni udje t. j. oni, ki plačajo jedenkrat za vselej po 15 gld. Teh je še premalo. Zadnji koledar jih je naštel samo 837. Imovitejši letniki naj prestopijo letos med dosmrtnike. S svojimi doneski bodo pomagali družbi zidati trdnjavo, bra-